

สาร
การศึกษา
นอกโรงเรียน

ฉบับที่ 306 ประจำปีแรก

เดือน พฤศจิกายน 2523

รายปีที่

การเก็บรักษา

เมล็ดพันธุ์ผัก

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ

การเก็บเมล็ดพันธุ์พืชที่เหลือจากฤดูเก็บเกี่ยวหนึ่ง เพื่อใช้ปลูกในฤดูต่อไป เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับเกษตรกร เพราะการปลูกพืชชนิดเดียวกัน ไม่สามารถทำได้ติดต่อกันสม่ำเสมอ เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศแตกต่างกันตลอดปี ดังนั้นในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชให้ได้นาน และให้มีคุณภาพดีนั้น จะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ชนิดของเมล็ดพันธุ์พืช

- 1.1 ชนิดที่เก็บได้ง่าย ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ฝ้าย
- 1.2 ชนิดที่เก็บได้ยาก ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วต่าง ๆ ละหุ่ง ทานตะวัน งา ยางพารา และผักต่าง ๆ

2. คุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์พืช

ต้องเป็นเมล็ดที่เก็บเกี่ยวจากต้นที่สมบูรณ์ แข็งแรง เก็บเกี่ยวเมื่ออายุแก่พอดี ไม่ถูกทิ้งไว้ในไร่ นานเกินไป เมล็ดไม่แตกเสียในระหว่างการเก็บเกี่ยว

3. ความสะอาดของเมล็ดพันธุ์

เมล็ดพันธุ์พืชที่จะทำการเก็บรักษาต้องไม่มีดิน กรวดหรือเศษของฝัก เปลือกลำต้น หรือใบเจือปน เพราะจะเป็นบ่อเกิดของแก๊ส และเชื้อราบางชนิด

4. อุณหภูมิและความชื้น เมล็ดพันธุ์

พืชจะมีอายุอยู่ได้นานหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ
ความชื้นภายในเมล็ด ส่วนมากเมล็ดที่มีความ
ชื้นต่ำจะรักษาคุณภาพของเมล็ดได้นานกว่า
เมล็ดพืชชนิดเดียวกันมีความชื้นสูง

5. ศัตรูพืช ควรคลุมเมล็ดพันธุ์พืชกับ
ยาฆ่าศัตรูพืช เพื่อป้องกันโรคที่ติดมากับเมล็ด
พันธุ์พืชก่อนปลูกอย่างน้อย 24 ชั่วโมง

สำหรับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ สามารถ
ทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การเก็บแบบรวมเมล็ดจำนวนมาก
ควรเก็บรวมไว้ในถังหรือฉางที่ทำด้วยโลหะ
ไม้ คอนกรีตอัดแรง หรือถังเก็บขนาดใหญ่ พื้น
ควรยกระดับให้สูงระดับดินเพื่อป้องกันความ
ชื้น ไม่ควรมีหน้าต่างหรือช่องลม ประตูจะต้อง
ปิดสนิท

2. การเก็บไว้ในภาชนะที่ปิดสนิท เช่น
กระป๋อง ถังโลหะ ตุ่ม ถุงพลาสติก ที่มีเกลียว
ปิดสนิท หรือปิดผนึกได้ การเก็บแบบนี้จะ
ต้องทำให้เมล็ดแห้งมากกว่าปกติ และต้องวาง
ไว้ให้พ้นจากความร้อนของแสงแดด

3. การเก็บไว้ในภาชนะเพื่อจำหน่าย ปัจจุบัน
เมล็ดพืชที่พร้อมจะจำหน่าย หรือใช้ปลูก
นิยมบรรจุในกระสอบ ถุงผ้า ถุงกระดาษ หรือ
ถุงพลาสติก แล้ววางซ้อนกันในโรงเก็บให้สูง
จากพื้นดินโดยมีไม้รอง (แคร่) ประมาณ 20
เซนติเมตร เพื่อป้องกันความชื้น